

bonum, vel quia intercedit naturalis obligatio tam gravis, ut in ipso voto censeatur talis casus exceptus; ergo, licet ordinarie authentica interpretatio in tali casu pertineat ad Pontificem, si occurrant circumstantiæ dictæ, poterit eam dare Episcopus; ergo idem dicendum est etiam in dispensatione proprie dicta.

5. *Similiter non potest Episcopus dispensare in matrimonio rato.* — Circa hoc nihil invenio declaratum ab auctoribus, qui et potestatem dispensandi in professione et voto solemni in Summo Pontifice agnoscunt, et prædictam regulam generaliter, et sine exceptione admittunt; et rationes, quibus illam regulam confirmant, videntur in hoc etiam casu procedere, et concedere prædictam facultatem Episcopis; vide Henric., l. 2 de Pœnit., cap. 22, lit. H; specialius id concedere videtur Sanchez, lib. 8 de Matrim., disp. 8, n. 11. Nichilominus non censeo potestatem hanc extendendam esse ad Episcopos sine expressa Pontificis delegatione, in quocumque casu, et quantacumque necessitas excogitetur. Ratio est, quia imprimis juris principium est, generalem clausulam non comprehendere casus speciales, in quibus superior verosimiliter non esset aliquid concessurus; sed potestas dispensandi in voto solemni religionis, secundum præsentem statum, et usum Ecclesiæ, est valde specialis, quam non legimus unquam Pontifices inferioribus concessisse, habetque tam difficilem usum, ut ipsi Pontifices raro illa utantur; ergo nunquam licet per epiikeiam interpretari in aliquo casu esse concessam Episcopo. Consequentia recte colligit, quia in voto castitatis simplici, et similibus reservatis, colligunt Doctores posse Episcopos dispensare in casu urgentis necessitatis, quia usus et antiqua consuetudo dispensandi in hac occasione indicat vel non fuisse a principio mentem Pontificis hæc vota in similibus casibus sibi reservare, vel saltem postea ad dispensandum in eis tacite eam facultatem concessisse; ergo e contra si nunquam talis fuit usus et consuetudo dispensandi in votis solemnibus, nullam omnino in ordine ad illa facultatem habent. Et idem censeo dicendum de potestate dispensandi in matrimonio rato, et utrumque potest ex ipso usu vel potius non usu confirmari; nunquam enim legimus vel audivimus Episcopum aliquem in aliquo eventu usurpasse sibi talem potestatem; usus autem est optimus interpres legum et potestatum, etc. Indicat etiam hic usus casum tantæ necessitatis adeo extraordinarium esse, ut moralis non

reputetur, ideoque propter illum non esse verosimiliter factam a Pontificibus hanc exceptionem, vel hujus potestatis delegationem, sine qua non potest in inferioribus esse hæc potestas.

6. *Corollarium: professio non cessat ex natura rei propter aliquam occurrentem necessitatem.* — Ex quo tandem a fortiori constat hoc vinculum professionis religiosæ nunquam cessare ex natura rei, seu per seipsum, seu propter aliquam occurrentem necessitatem, sicut vinculum matrimonii rati nunquam ex natura rei dissolvitur ex sese, propter insurgentem causam, nisi a superiore potestate dissolvatur, quia talia vincula ex sese et intrinsece sunt perpetua absolute et simpliciter, nullamque includunt conditionem, ratione cujus ex se possint cessare ob defectum conditionis; quod de vinculo matrimonii hic suppono, quia repugnat fini ejus: de vinculo autem professionis constat ex dictis in superiori capite. Et ratio reddi potest ex dictis, quia moraliter nunquam potest occurrere casus, in quo malum sit per se observare tale vinculum, non obstante occurrente necessitate; extra hujusmodi autem casum non potest tale vinculum per se cessare. Quæ ratio apud me sufficienter probat de vinculo ipso. An vero probet etiam de usu ipso, et observatione omnium votorum, quoad usum, dicam commodius infra, disputando de castitate religiosa. Nunc ex dictis recte concluditur hoc vinculum professionis nunquam dissolvi per solam interpretationem; nam quando interpretatio sufficit, supponitur effectus ex se talis, quia per interpretationem solum declaratur id quod in re est, et ideo etiam ex hoc capite non potest talis dissolutio hujus vinculi ad Episcopos extendi pro aliquo casu; alioqui etiam posset extendi ad viros doctos, maxime quando esset difficilis recursus ad superiorem, quod incredibile est.

CAPUT XIX.

QUOT MODIS FIERI POSSIT TACITA PROFESSIO SECUNDUM JUS ANTIQUUM.

1. Supponimus, ex dictis in præcedentibus, professionem duobus modis fieri posse, expresse et tacite, quod etiam probant multa jura in sequentibus referenda, et quæ hactenus diximus, de expressa professione tradita sunt. Hic ergo duo solum declaranda supersunt, scilicet, quomodo fieri possit professio tacita, et quam obligationem inducat: ex quibus etiam con-

stabit an hæc duæ professiones, licet in exteriori signo differant, in morali vinculo sint ejusdem rationis, et consequenter an omnia, quæ diximus de professione expressa, in tacitam convenient, aut aliqua exceptio sit adhibenda, et quænam illa sit.

2. *Tacita professio est vera professio.* — Prima ergo quæstio hoc capite agitanda est, quibus scilicet modis fieri possit tacita professio; quæ tractari potest, aut secundum jus antiquum, aut secundum novum Concilii Tridentini. Priori modo tractatur a Canonistis in c. *Statuimus*, de Regularib. et in c. *Constitutionum*, eod. tit., in 6. Summistæ omnes, verb. *Professio*, et verb. *Religio*, qui omnes supponunt tacitam professionem esse veram professionem, quod etiam a nobis in præcedentibus probatum est. Ejus autem veritas, suppositis aliis ad veram professionem requisitis, maxime pendet ex interiori consensu, et ex sufficienti exteriori signo, quo ille significetur. Et de interno quidem consensu nihil speciale hic addendum occurrit, nam regula est generalis, sine illo nullam professionem validam esse in conscientia, et coram Deo, quantumvis exterius præsumatur ac judicetur, ut bene notavit Navarr., comment. 4, de Regular., n. 71 et 74, argum. c. *Tua*, de Sponsalib., et capit. *Humana aures*, 22, quæst. 5, quia in his actibus moralibus signum externum nihil efficit sine interiori intentione, neque actus externus operatur aliquid extra intentionem operantis. Solum ergo superest explicandum, quod signum externum esset olim sufficiens ad professionem tacitam, supposito interiori consensu.

3. *Quot modis fiat tacita professio.* — Solent igitur tres modi præcipue assignari tacite profitendi, scilicet deferre habitum professorum, vel exercere actus professorum, vel utrumque simul. Excluis enim verbis, vel scriptis, quibus fit expressa professio, nullum aliud signum aptum ad judicandum internum profitendi animum excogitari posse videtur, præter externum actum, vel habitum, seu vestitum. Hi autem si sint proprii novitiorum, non possunt animum profitendi significare, ut per se constat. Imo, licet habitus professorum et novitiorum idem sit, deferre illum non est sufficiens signum professionis, nisi aliquid peculiare adjungatur, quo professus a novitio distinguatur, de quo statim dicemus; imo, cum simili additione putant aliqui per solam susceptionem habitus novitiorum posse aliquando fieri professionem tacitam secun-

dum jus antiquum, quod non credo verum, ut statim dicam. Solum ergo illa duo signa, scilicet, habitus vel actiones professorum videntur esse posse apta ad professionem tacitam indicandam, quæ vel sigillatim, vel simul possunt concurrere, et ita insurgunt dicti modi professionis tacitæ, quos breviter explicare necesse est.

4. *Primus modus tacitæ professionis olim solitus erat per habitum professorum.* — *Requirebatur tamen ætas pubertatis.* — Primus ergo modus professionis tacitæ olim erat, quando quis induebatur habitu proprio professorum, id est, distincto ab habitu novitiorum: ita colligitur ex c. *Statuimus*, de Regnl., ibi: *Statuimus novitios in probatione positos ante susceptum religionis habitum, qui dari profitentibus consuevit, vel ante professionem emissam, ad priorem statum redire posse libere infra annum.* Ergo si talem habitum infra annum susceperint, non possunt ad seculum redire, sed censentur tacite professi; unde ibi emittere professionem, idem est quod expresse profiteri. Loquitur autem ibi Pontifex de habitu professorum, qui sit distinctus ab habitu novitiorum, alioqui ubi esset habitus communis utrisque, omnes novitii suscipientes habitum religionis illius, statim fierent professi, quod absurdum est. Et ratio differentiæ est clara ex dictis, quia ubi est habitus communis, non potest statim a principio habere significationem propriam; quod secus est, quando habitus est omnino proprius professorum; et ideo admonet textus in fine illius textus, ut si habitus non fuerit in figura distinctus, saltem habeat benedictionem aliquam, in qua distinguatur. Hoc ipsum statuitur in c. 4 de Regul., in 6, ubi et distinctio seu proprietas habitus amplius declaratur, et additur oportere ut talis habitus suscipiatur post puberem ætatem, quia hæc etiam ad professionem expresse emittendam necessaria est.

5. *Non ita requirebatur annus probationis.* — Dices: etiam erat tunc necessarius probationis annus ante professionem. Respondeo esse discrimen, nam annus probationis renuntiari poterat, c. *ad Apostolicam*, de Regul., et ita renuntiari intelligebatur ab eo, qui voluntarie professorum habitum induebat; ætas vero pubertatis renuntiari nunquam potuit, ex quo ad valorem professionis postulata est, quia cum fundetur in defectu intrinseco, qui in minori ætate ad perfecte deliberandum esse præsumitur, sicut ob eam

causam iudicatur persona insufficientis ad profitendum, ita etiam ad renuntiandum juri suo. Solent autem ad hunc modum professionis tacitæ requiri multæ conditiones, ut videre licet in Panorm., Sylvest., Angel., et aliis statim citandis; verumtamen illæ aut communes sunt omnibus professionibus, aut si aliqua est propria, explicabitur melius in puncto sequenti, et in discursu capituli omnes attingentur.

6. *Secundus modus erat per usum actuum professorum.* — Secundus modus professionis tacitæ ab aliquibus fuisse creditur per usum eorum actuum, qui professorum sunt proprii, etiamsi illi actus fuerint in anno novitiatus, et cum habitu tantum novitiorum. Hoc genus professionis tacitæ colligi potest ex c. *Vidua*, de Regul., ubi dicitur vidua, quæ sua sponte velum conversionis, *quamvis non sacrum*, sibi imposuerit, et in Ecclesia inter velatas oblationem Deo obtulerit, velit, nolit, Sanctimoniam habitum retinere debere; ubi particula illa, *quamvis non sacrum*, indicat illud velum fuisse novitiarum insigne, potius quam professorum, et nihilominus propter actum illum offerendi, qui videbatur esse proprius professorum, talis vidua censetur esse tacite professa. Potest etiam hoc probari a paritate rationis, quia non est minus proprium signum personæ professæ actus, quam vestitus, si uterque sit proprius, et illi soli debitus; sed per solum habitum significatur sufficienter tacita professio; ergo etiam per exercitium actus, qui de jure vel consuetudine sit proprius professi; dummodo neque ignorantia, neque gravis metus intercedat, ut semper in hujusmodi præsumptionibus necessario supponitur. Nam si quis se ingereat actui professorum, ignorans illud munus ad solos professos pertinere, magis indicaret ignorantiam suam, quam animum profitendi, unde, probata ignorantia, cessaret omnis præsumptio; et idem est si per metum id faciat, quia tunc etiam solum indicatur animus vitandi nocumentum.

7. *Duæ conditiones requiruntur adhuc ad hanc professionem secundo modo factam, juxta aliquorum sententiam.* — Et hanc sententiam tenet Joan. Andr., in d. c. *Vidua*; addit tamen in eo casu supponi debere saltem habitum novitiorum, et debere subsequi perseverantiam, saltem per triduum, ut intelligatur facta professio tacita. Ratio prioris partis est, quia tam in illo textu, quam in omnibus qui de professione tacita loquun-

tur, primum omnium postulatur assumptio alicujus habitus religiosi, ut patet tum ibi, tum etiam in c. *Viduis*, 27, q. 1, ex Conc. Tolet. IV, c. 57, et ex Concil. Carthag. IV, c. 104, et ex Concil. Triburien., c. 10, cum similibus; ergo ad minimum requiritur habitus novitiorum. Unde si mere secularis cum religiosis professis se ingereret ad electionem faciendam, quæ solis religiosis competit, non propterea censebitur tacite professus, quia in seculari homine, qui voluntatem prius non ostendit assumendi illum statum, ille actus non est signum professionis, sed potius violentiæ illatæ religiosis, et usurpationis alieni juris; quando autem supponitur habitus novitiorum, supponitur jam sufficienter demonstrata voluntas assumendi illum statum, et ideo sufficienter censeatur significari ejus professio per usurpationem talis actus. Additur vero altera conditio de perseverantia tridui propter argumentum a simili, ex c. *Ad nostram*, de Regul., ubi in primo modo professionis per susceptionem habitus professorum ante expletum novitiatus annum, tridui perseverantia postulatur; de qua conditione infra dicam. Sequitur hanc sententiam ibi Panorm., et Sylv., verbo *Religio*, 3, numero 19, quamvis subobscure loquatur. Idem tenet Ang., verb. *Novitius*, numero duodecimo.

8. *Judicium auctoris circa prædictam sententiam, et resolutio est, requiri præter actus professorum, etiam habitum proprium professorum.* — Hæc sententia est probabilis, imo vix possumus ab ea discedere, cum sit valde communis. Ego tamen, ut verum fatear, non inveno sufficiens fundamentum ejus in jure, præcipue si intelligatur de eo qui exercet actum proprium professi, tamen in habitu proprio novitii, id est, distincto ab habitu professorum, quia in nullo textu inveniō professionem tacitam sine habitu professorum, vel proprio, vel communi illis. Et imprimis ex d. c. *Vidua*, aliud non habetur; nam illud velum revera erat ejusdem rationis cum illo quo utebantur viduæ velatæ, quæ oblationem offerebant, de quibus ibi fit mentio; quod ibi notavit Antonius, et placet etiam Panormitano, et optima conjectura est, tum quod textus univoce, ut sic dicam, de illis loquitur; tum etiam quia alias non fuisset ausa vidua publice cum aliis offerre; tum denique quia velum viduarum non solebat sacrari aut benedici, et ideo dicitur ibi, *non sacrum*; non quia esset distinctum a velo professorum; utrumque ergo idem

erat, et ibi appellatur velum conversionis. Unde ex alio etiam capite infirmum argumentum sumitur ex illo textu, quia non satis constat ibi esse sermonem de viduis professis, sed solum de emittentibus publice votum castitatis, quod fortasse regulariter simplex erat, ut superius adnotavimus, agentes de voto simplici castitatis. Ex illo ergo textu solum colligitur signum in exteriori habitu alicujus status esse sufficiens indicium professionis tacitæ tali statui accommodatæ. Atque ita Panormitanus cum Antonio factetur in rigore ex illo textu solum colligi, assumptionem habitus professorum cum usu alicujus actus sufficere ad professionem tacitam, quod clarum est, ut statim dicemus. Quod ergo solus actus professi sine habitu professorum sufficiat, nullo jure probari potest; sine jure autem non videtur hoc asserendum, quia professio tacita non tam ex evidentia rei quam ex præsumptione asseritur; nulla autem præsumptio videtur sufficiens, nisi juris auctoritate confirmata sit. Accedit, quod in dict. c. *Statuimus*, generaliter dicitur novitios, qui habitum professorum proprium non receperunt, nec expressam professionem emisissent, libere posse exire, si velint; ergo etiamsi actus quoscumque exercuerint sine illo habitu, poterunt libere exire; alioquin vera non est illa universalis propositio, neque adæquata disjunctio. Eo vel maxime quod statim additur exceptio: *Nisi evidenter appareat, quod talis voluerit vitam mutare*, de qua statim. Exceptio autem (ut Juristæ dicunt) firmat regulam in contrarium; ergo præter illam exceptionem bene intellectam non est alia admittenda. Colligitur ergo hinc universalis regula, sine voluntaria susceptione habitus proprii professorum nullam fieri solitam professionem tacitam intra annum novitiatus, quæ etiam colligitur ex c. 1 de Regul., in 6.

9. Nec rationes aliæ aut indicia, secluso jure, oppositum probant, quia non est omnino eadem ratio de susceptione habitus, et de exercitio actus professi. Primo, quia externus habitus post vocem et scripturam est signum magis certum et expressum professionis alicujus status, nam magis est institutus significandi gratia, quam actus; imo actus revera non habet talem significationem ex impositione, sicut eam habet religiosus habitus. Secundo, quia, licet habitus non faciat monachum, sed professio, dari tamen solet in ipsamet professione tanquam signum permanens ejus, et ideo voluntaria susceptio talis habitus

cum intentione ingrediendi religionem censebatur merito sufficiens signum professionis; at vero actus solum est veluti quidam effectus qui subsequi solet ex professione, et ideo non tam significat eam fieri quam supponi, ac proinde non videtur sufficiens signum ad emittendam professionem tacitam; maxime quia etiam professionem factam non satis indicat, quatenus est talis actus, sed quatenus est jure factus; solent autem sæpe hujusmodi actus usurpari contra jus, et sine potestate, et ideo solus actus non est sufficiens indicium professionis factæ. Et confirmo, nam ut ille actus jure fiat, debet supponere personam unitam religioni per professionem; ergo non potest illam unire, quia non potest esse causa sui principii. Dices: præsumitur supponere voluntatem profitendi. Sed contra, nam, præterquam quod præsumptio est debilis, ut dixi, illud non satis est, quia voluntas non sufficit ad professionem, neque ad incorporandum hominem religioni, nisi sit exterius manifestata; illa autem voluntas, ut supponitur ad talem actum, non est exterius manifestata; ergo ille actus, licet supponat talem voluntatem, non supponit hominem professum, nec etiam potest constituere professum propter rationem factam; quia si est actus usurpatus, non indicat professionem; si autem est actus verus et juridicus, supponit illam, et ideo non potest eam efficere.

10. Video responderi posse actum illum, verbi gratia, electionem a novitio factam, non esse quidem in re juridicum et validum actum, satis vero esse quod ab ipso novitio fiat animo faciendi verum et legitimum actum, atque ita præsumi debere, quia nemo præsumitur velle injuste operari. Potest etiam responderi, ut actus ille sit validus, satis esse quod supponat professum, vel faciat, quemadmodum, ut sacramentum digne suscipiatur, sufficit quod supponat hominem sanctum, vel faciat. Sed ego revera existimo talem actum, vel suffragium, vel quidquid illud sit, non esse validum, neque in ecclesiastico jure ut talem esse admittendum, quia non procedit ab habente potestatem, de quo alias. Unde consequenter censeo illam præsumptionem esse valde infirmam, quia nunquam potest talis persona excusari a peccato male usurpatæ potestatis, et ideo nullum est sufficiens principium ad præsumendum voluisse per illum actum profiteri.

11. Propter quæ omnia probabilissimum censeo non posse aliquem in foro ecclesiastico

judicari vere professum propter solum illud signum intra annum novitiatus, et sine habitu professorum. Quod certius mihi est, quando nec proprium nec communem habitum professorum suscepit, quia tunc clarius urgent rationes factæ. Idem tamen existimo dicendum, etiamsi habitus novitiorum non distinguatur ab habitu professorum, quia sine habitu proprio et distincto professorum, nulla erat professio tacita intra annum novitiatus, ut mihi probat d. c. *Statuimus*, et d. c. 1, et juvant etiam conjecturæ adductæ. Et ita sentit Navarr., comment. 4, de Regular., num. 73, in fin. An vero post transactum annum professionis, sufficiat exercitium talis actus sine habitu, infra dicam. In foro autem conscientie, primum si talis persona non habuit animum profitendi, res est clara; verumtamen licet eum habuerit, etiam mihi est res dubia, propter rationem factam. Sed quia nunc constat talem professionem esse nullam, saltem ex defectu anni novitiatus, ideo in hoc nunc non immoror. Quid autem censendum sit, si casus contingat post impletum annum probationis, infra dicam.

12. *Resolutio vera. — Perseverantia tridui quomodo et quando requiratur.*—Secundus ergo modus professionis tacitæ verus et certus erit, si quis et habitum professi assumat, et actum ejus exerceat. Qui ad summum colligitur ex d. c. *Vidua*, et a fortiori ex priori modo, et ex juribus ibi adductis; imo videri potest hic modus non esse distinguendus ab illo, quia et includit illum, et solum ratione illius fit hic tacita professio; nam quando quis in hoc casu exercet actum professi, jam supponitur professus per assumptionem habitus, juxta priorem modum. Nihilominus, juxta communem sententiam, potest aliqua differentia assignari; nam, quando solus habitus professorum assumitur, dicitur requiri perseverantia tridui post assumptum habitum, ut professio tacita facta censeatur, ex c. *Ad nostram*, de Regular., et expressius in cap. *Constitutionem*, eod. tit., in 6. At vero quando adjungitur exercitium actus ad susceptionem habitus proprii professorum, tunc statim censeatur facta professio, ob d. c. *Vidua*, et ita tenent omnes citati Doctores. Et de priori quidem parte dubitari non potest quoad forum externum, nam jus est expressum; quanquam de sensu illius dubitari possit, an semper requiratur illud triduum post susceptum habitum professorum, vel solum quando aliqua probatio seu novitiatus non præcessit, ita ut volue-

rint jura triduum expectare, quando primus actus, qui accipitur, est habitus professorum, seu quando illud vel majus tempus non præcessit, sub habitu novitiorum; quando vero aliquis novitiatus præcessit, et postea fit mutatio ad habitum professorum, illud triduum non expectetur. Hic enim sensus insinuari videtur in d. c. *Ad nostram*, in verbis illis: *Si post decimum quartum annum habitum ipsum sine probatione suscepit, et infra triduum deposuerit*; ubi duæ conditiones requiruntur, ut professio illa non censeatur valida, scilicet, quod sine probatione prævia talem habitum suscepit, et ante perseverantiam tridui demiserit; ergo e contrario quælibet conditio positarum sufficiat ut professio sit valida. Nec deest congruentia, quia quando habitus professorum a principio sumitur, res est nimis repentina, et ideo non statim præsumitur vera, aut satis deliberata, ac propterea triduum prudenter expectatur. Quando autem præcessit aliqua probatio, jam supponitur aliqua experientia status religiosi, et maturior deliberatio, et ideo non videtur tunc adeo necessarium subsequens perseverantiæ experimentum. Unde hic sensus, attento d. c. *Ad nostram*, non esset improbabilis; considerato autem d. c. *Constitutionem*, in quo jus hoc quasi de novo statuitur vel declaratur, illa explicatio locum non habet, quia simpliciter et sine limitatione hæc conditio postulatur in omnibus sic tacite profitentibus infra annum probationis etiam inchoatum, ut ex discursu textus manifeste colligitur, et ibi notat glossa, et Panorm., in c. *Ad nostram*, de Regular. Ubi ob eandem causam merito rejicit quasdam exceptiones ab illa regula, quas aliqui adjungebant, scilicet, si habitus recipiatur in infirmitate, vel post votum simplex religionis; hæc namque nec ratione fundatæ sunt, neque juri consonant, nam ubi ipsum nihil excipit, non est admittenda exceptio, nisi ubi sit necessaria ad æquitatem legis.

13. *Dubium speciale, an ante hoc triduum sit valida professio coram Deo, et in foro conscientie.*—Ad hæc tamen circa hoc punctum dubitari potest, an illa conditio esset necessaria in foro conscientie. Fieri enim potest ut aliquis vere sit professus coram Deo, et ab Ecclesia non judicetur professus, quia coram ipsa non satis probatur. Ponamus ergo aliquem assumpsisse habitum professorum ex perfecta deliberatione, et voluntate profitendi, ac renuntiandi anno novitiatus, numquid statim obligatur, ac est vere professus coram

Deo? Videtur quidem ita esse affirmandum, licet Ecclesia illum talem non judicet, usque ad perseverantiam tridui, quia Ecclesia ducitur præsumptione, et ideo donec voluntas ita probetur, non judicat esse sufficiens indicium ad illam præsumendam. Deus autem intuetur cor, et ita statim ac est, videtur apud eum obligare voluntas profitendi cum illo signo exteriori, quod de se jam sufficiens est. Nihilominus probabilius censeo professionem illam etiam coram Deo non cœpisse esse validam usque ad perseverantiam tridui, quia in dicto capite *Constitutionem*, illa conditio ponitur ut simpliciter necessaria, ut talis professio obliget, scilicet, vere et in re ipsa, non præsumptione tantum, tum quia verbum *obliget*, in rigore hoc significat, et debet favorabilius intelligi, et ut magis inserviat ad securitatem animæ et conscientie; tum etiam quia aliæ conditiones ibi numeratæ hoc modo sunt necessariae, scilicet, quod sciens, volens, et in debita ætate id faciat. Potuit autem Ecclesia id multis modis facere, scilicet, vel non admittendo renuntiationem anni novitiatus aliter factam, vel imponendo illud signum externum ad significandam professionem cum dependentia a triduana perseverantia, vel non acceptando traditionem usque ad complementum illorum trium dierum, etiamsi alius a principio illam facere voluerit.

14. *Idem dicendum de professione tacita facta per susceptionem habitus et exercitium actus professorum; nimirum ad illam etiam requiri perseverantiam tridui.*—De posteriori autem parte mihi majus dubium est, quamvis Panormitanus, Anton., Innocent. et alii in d. c. *Vidua*, Sylvest., Angel. et alii Summistæ in ea asserenda fere conveniunt, quod sequitur Navar., dict. comment. 4, de Regular., n. 73, qui fundantur in dict. c. *Vidua*, in quo, eo ipso quod illa et habitum seu velum conversionis suscepit, et actum velatarum exercuit in Ecclesia inter velatas Deo offerendo, professio censetur. Et quamvis ibi non exprimat illa duo facta esse infra vel ante triduum, satis tamen est quod illa duo ponantur tanquam sufficientia ad complendum professionis signum. Unde colligunt dicti auctores exercitium illius actus professorum æquivalere triduanæ perseverantiæ. Et potest hoc confirmari, quia alias superflue adjungeretur in illo textu actus offerendi ad susceptionem habitus, si ad consummandam professionem nihil referret. Nihilominus contrariam sententiam te-

nuit Joan. Andr., in d. c. *Ad nostram*, cujus opinio mihi quidem valde probabilis est. Primo, quia in illo c. *Vidua*, ut dixi, non videtur agi de propria professione, sed de voto simplici castitatis, quod viduæ emittebant et in ejus signum aliquod velamen assumebant; quod ex Concilio Tribur., canon. vigesimo quinto, unde textus ille sumptus est, non obscure intelligi potest; nam ibi Concilium allegat decretum Gelasii Papæ, 1 epist., Decret., c. 21, alias 23, ubi de his viduis velatis dicit, si sponte castitatem professæ fuerint, et postea castitatem mutabili mente calcaverint, admonendas esse, non tamen cogendas: quod etiam refertur 27, q. 1, c. *De viduis*, quo loco probabilissimum est, ut in superioribus adnotavi, non esse sermonem de viduis professis in proprio religionis statu, alioquin plus ad suum statum observandum cogentur. Concilium autem Triburien. de eisdem omnino viduis loquitur; non ergo loquitur de proprie professis statum religionis, de quibus nunc loquimur; addidisse tamen videtur ad decretum Gelasii, quando vidua non tantum velum assumit, sed etiam publice in ecclesia cum cæteris velatis viduis ad offerendum Deo accedit, tunc cogendam esse susceptum habitum retinere et servare. Quod fortasse factum est, non solum quia actus ille erat proprius viduarum velatarum, sed etiam quia erat actus sacer et publicus in Ecclesia, quod etiam colligitur ex c. *Vidua*, 27, q. 1, ex Concilio Wormat., c. 21, in quo sermo est de vidua quæ sacrum velamen capiti imposuerit, et ideo magis posset intelligi de vidua proprie religiosa; ibi tamen expressa professio requiri videtur, nam additur, si professa est, in eodem habitu permanere, spondens nunquam religionis deponere velamen. Concilium autem Triburien. loquitur de vidua assumente velum non sacrum, et quæ alias juxta decretum Gelasii non cogebatur ab Ecclesia ad continentiam servandam, sed solum obligationis suæ admonebatur, cui illud Concilium addidit, in illo speciali casu cogendam esse.

15. Quapropter ex illo textu infirmum sumitur argumentum, tum quia hic agimus de propria et solemni professione; tum etiam quia ibi non est sermo de quocumque actu professorum, sed de illa oblatione propter specialem rationem et consuetudinem ejus; unde glossa ibi inquit, quod, licet diu ibi habitasset sine tali oblatione, non judicaretur monacha, seu castitatem professa. Considero præterea